GENERALINIO ADVOKATO M. POIARES MADURO IŠVADA,

pateikta 2004 m. gegužės 18 d. [1]

1. Teisingumo Teismui pirmą kartą pateikiamas prašymas priimti prejudicinį sprendimą dėl bendros pridėtinės vertės mokesčio sistemos taikymo kolektyvinio investavimo į perleidžiamus vertybinius popierius subjektams. Pažymėtina, kad į šiuos subjektus neseniai atkreipė dėmesį Bendrijos teisės aktų leidėjas. 2002 m. sausio 21 d. priimtose dvejose Europos Parlamento ir Tarybos direktyvose 2001/107/EB ir 2001/108/EB [2], iš dalies keičiančiose 1985 m. gruodžio 20 d. Tarybos direktyvą 85/611/EEB [3], yra patikslinamos šių subjektų ekonominės veiklos ir valdymo sąlygos. Bet Teisingumo Teismo prašoma sprendimą šioje byloje priimti iš esmės remiantis 1977 m. gegužės 17 d. Tarybos direktyva 77/388/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas [4] (toliau – Šeštoji direktyva).

I — Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

2. Faktinės bylos aplinkybės yra šios. *Banque Bruxelles Lambert SA* (toliau – BBL) teikė pagalbos, informavimo ir konsultavimo paslaugas Liuksemburge įsteigtoms investicinėms kintamojo kapitalo bendrovėms (toliau – IKKB). BBL nesumokėjo pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) nuo šių paslaugų kainos, atsižvelgdamas į tai, kad Liuksemburgo Didžioji Hercogystė IKKB netaiko PVM. Po 1998 m. atlikto patikrinimo Belgijos mokesčių administratorius pateikė BBL nurodymą sumokėti nuo 1993–1997 m. IKKB suteiktų paslaugų vertės mokėtiną PVM.

1 — Originalo kalba: portugalų.

2 — Direktyva 2001/107/EB, iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 85/611/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kolektyvinio investavimo į perleidžiamus vertybinius popierius subjektais (KIPVPS), derinimo siekiant reguliuoti valdymo įmonių veiklą ir supaprastintus prospektus (OL. L. 41, 2002, p. 20) ir Direktyva 2001/108/EB, iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 85/611/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kolektyvinio investavimo į perleidžiamus vertybinius popierius subjektais (KIPVPS), derinimo, atsižvelgiant į KIPVPS investicijas (OL. L. 41, 2002, p. 35). Šių Direktyvų perkėlimo terminas yra 2004 m. vasario 13 d.

3 — Direktyva dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kolektyvinio investavimo į perleidžiamus vertybinius popierius subjektais (KIAVPS), derinimo (OL. L. 375, p. 3).

4 — OL. L. 145, p. 1.

3. Šiuo atveju mokesčių administratorius taiko Belgijos PVM kodeksą. Pagal šio kodekso 21 straipsnio 2 dalį „paslaugų teikimo vieta laikoma ta vieta, kur paslaugų teikėjas turi įsteigęs savo verslą arba turi nuolatinę įmonę, iš kurios teikia paslaugas, arba, jeigu tokios verslo vietos ar nuolatinės įmonės nėra, ta vieta, kur jis turi nuolatinį adresą arba kur paprastai gyvena". Tačiau ši taisyklė turi išimtį, nustatytą to paties kodekso 21 straipsnio 3 dalyje, pagal kurią paslaugų teikimo vieta laikoma ta vieta, kur paslaugų gavėjas turi įsteigęs savo verslą arba turi nuolatinę įmonę, jei tuo pat metu yra tenkinamos šios dvi sąlygos: paslaugų gavėjas yra apmokestinamasis asmuo, įsisteigęs Bendrijoje, bet kitoje nei paslaugų teikėjas valstybėje narėje, ir paslaugų teikimas *inter alia* apima teisinių patarėjų teikiamas intelektines paslaugas arba banko, finansinius ir draudimo sandorius. Taigi pagal Šeštosios direktyvos 9 straipsnį Belgijos teisės aktai įpareigoja prieš nustatant, kur buvo suteiktos nagrinėjamos paslaugos, patikrinti, ar paslaugų gavėjas yra apmokestinamasis asmuo.

4. Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nutarties matyti, kad Belgijos valdžios institucijos šias nuostatas aiškino taip. Atsižvelgiant į tai, kad šioje byloje IKKB kaip paslaugų gavėjos pagal Liuksemburgo teisės aktus yra neapmokestinamos PVM, išimties taisyklė dėl paslaugų teikimo vietos, numatyta Belgijos PVM kodekso 21 straipsnio 3 dalyje, taikyta nebuvo. Atitinkamai paslaugos IKKB buvo suteiktos Belgijoje, toje vietoje, kur yra paslaugų teikėjo įmonė. Taigi pagal Belgijos teisės aktus, kurie turėjo būti taikomi faktinių bylos aplinkybių metu, šios paslaugos negali būti atleistos nuo PVM. Belgijos valdžios institucijų teigimu, darytina išvada, kad BBL turi sumokėti PVM nuo Liuksemburgo IKKB suteiktų paslaugų vertės.

5. BBL ginčija šį aiškinimą, nes mano kad jis prieštarauja Šeštosios direktyvos nuostatoms. Todėl jis kreipėsi į *Tribunal de première instance de Bruxelles* (Belgija), siekdamas, kad jam duotas nurodymas būtų paskelbtas negaliojančiu. Viena vertus, jis teigia, kad IKKB yra apmokestinamos PVM pagal Šeštosios direktyvos 4 straipsnį nepriklausomai nuo jų vertinimo pagal nacionalinę teisę ir, kita vertus, kad šiuo atveju suteiktoms paslaugoms yra skirtas tos pačios Direktyvos 13 straipsnis, kur numatytas šių paslaugų atleidimas nuo PVM.

6. Iš šitaip pradėto ginčo kyla du klausimai, kuriuos *Tribunal de première instance de Bruxelles* pateikia Teisingumo Teismui. Pirmuoju klausimu jis nori sužinoti, ar IKKB yra PVM apmokestinamieji asmenys pagal Šeštosios direktyvos 4 straipsnį ir ar todėl turi būti laikoma, kad joms suteiktos paslaugos, taip pat numatytos tos pačios Direktyvos 9 straipsnio 2 dalies e punkte, buvo suteiktos minėtų IKKB įsisteigimo vietoje. Antrasis klausimas yra papildomas. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų neigiamas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teisėjas klausia, ar taikant Šeštosios direktyvos 13 straipsnį, kur numatytas specialiųjų investicinių fondų valdymo atleidi-

mas nuo PVM, reikia skirti pagalbos teikimo ir konsultavimo valdymo klausimais paslaugas nuo valdymo paslaugų siaurąja prasme, jei šios, skirtingai nei pirmosios, reiškia, kad valdytojas turi teisę priimti sprendimą dėl valdomo turto administravimo ir disponavimo juo.

II — IKKB kaip PVM apmokestinamieji asmenys

7. Nors per procesą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme pagrindinės bylos šalys nesutaria dėl to, ar IKKB yra PVM apmokestinamieji asmenys, Teisingumo Teisme visos pastabas pateikusios šalys, atrodo, sutinka, kad į pirmąjį klausimą turi būti atsakyta teigiamai. BBL, Komisija, Belgijos ir Graikijos vyriausybė mano, kad IKKB pagal Bendrijos teisę yra PVM apmokestinamieji asmenys. Jie nesutinka tik dėl būdų, kuriais gali būti padaryta tokia išvada, ir iš to kylančių padarinių.

A — *IKKB vertinimas pagal Bendrijos PVM taisykles*

8. Primintina, kad pagal Šeštosios direktyvos 4 straipsnį bendroji PVM sistema taikoma tik ekonominio pobūdžio veiklai. Šioje nuostatoje apmokestinamasis asmuo yra apibrėžiamas kaip bet kuris asmuo, „savarankiškai vykdantis bet kurioje vietoje bet kurią ekonominę veiklą, nurodytą 2 dalyje, nesvarbu, koks tos veiklos tikslas ar rezultatas". 4 straipsnio 2 dalyje patikslinama, kad nurodyta ekonominė veikla apima visokią gamintojų, prekiautojų ir kitų paslaugas teikiančių asmenų veiklą, *inter alia* materialaus ir nematerialaus turto naudojimą siekiant gauti nuolatinių pajamų.

9. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas sprendime *Polysar Investments Netherlands* [5] išskyrė paprastą turto ir investicinių vienetų turėjimą, apimantį pajamų gavimą iš investuotos nuosavybės, ir ekonominės veiklos sąvoką pagal Šeštąją direktyvą. Po to jis patikslino, kad finansinių investicijų atveju paprastas savininko nuosavybės teisės įgyvendinimas negali pats savaime būti laikomas ekonomine veikla [6]. Darytina išvada, kad investavimo veikla, atitinkanti savo turtą valdančio privataus investuotojo veiklą, iš esmės negali būti taip vertinama. Mūsų byloje taip pat svarbu atsižvelgti į tai, kad kreipimasis į konsultavimo bendroves nėra tinkamas kriterijus atskirti privataus inves-

5 — 1991 m. birželio 20 d. Sprendimas (C-60/90, Rink., p. I-3111, 13 punktas). Žr. taip pat 1993 m. birželio 22 d. Sprendimą *Sofitam* (C-333/91, Rink., p. I-3513, 12 punktas).

6 — 1996 m. birželio 20 d. Sprendimas *Wellcome Trust* (C-155/94, Rink., p. I-3013, 32 punktas).

tuotojo, kuriam netaikoma direktyva, veiklą nuo PVM apmokestinamojo investuotojo veiklos [7]. Iš tikrųjų, Teisingumo Teismo teigimu, PVM apmokestinamai veiklai, kuri vykdoma kaip įmonės veikla arba siekiant ekonominio tikslo, *inter alia* yra būdingas tikslas gauti pelną iš investuotų lėšų [8].

10. Taigi pagal šią teismo praktiką ekonominė veikla turi būti suprantama kaip *veikla*, kurią rinkoje gali vykdyti profesionaliai *organizuota* privati įmonė, paprastai veikianti, kad gautų pelną. Pažymėtina, kad ši sąvoka turi vieną ypatumą, palyginti su kituose sektoriuose įprastu jos aiškinimu, pavyzdžiui, su konkurencijos teise, kur ši sąvoka taip pat skirta Bendrijos teisės taikymo sričiai apibrėžti [9]. Apmokestinimo atveju ji remiasi dviem kriterijais — ne tik funkciniu veiklos, bet ir ypač struktūriniu organizacijos kriterijumi. Toks apibrėžimas atitinka bendros PVM sistemos siekiamą tikslą vienodai taikyti mokestį Bendrijos teritorijoje įsisteigusiems veikiantiems asmenims [10].

11. Remiantis šiais kriterijais atrodo neabejotina, kad IKKB atlikti veiksmai pagal Šeštąją direktyvą laikytini ekonomine veikla. IKKB yra įstatų pagrindu įsteigtas kolektyvinio investavimo subjektas. Skirtingai nei specialieji investiciniai fondai, IKKB turi nuo investuotojų atskirtą teisinį subjektiškumą. Jos pavadinimas yra susijęs su tuo, kad jos kapitalas gali nuolat keistis priklausomai nuo pasirašytų akcijų arba nupirktų investicinių vienetų, taip pat nuo turto pasikeitimų [11].

12. Direktyvos 85/611 1 straipsnyje šių bendrovių tikslas apibrėžiamas kaip iš visuomenės pritraukto kapitalo kolektyvinis investavimas į perleidžiamus vertybinius popierius ir veikimas vadovaujantis rizikos skaidymo principu. Jų veikla yra profesionalaus pobūdžio pirkimų ir pardavimų pasikartojimas siekiant patenkinti trečiųjų asmenų poreikius (dalyvaujančių investuotojų) [12]. Tokia veikla lengvai analizuotina kaip organizuotas ir komercinis kapitalo „išnaudojimas" vertybinių popierių rinkoje [13]. Atsižvelgiant į šių kriterijų visumą, jų pakanka, kad IKKB būtų laikytinos PVM apmokestinamaisiais asmenimis pagal Šeštąją direktyvą.

7 — *Ibidem*, 37 punktas.

8 — 2000 m. lapkričio 14 d. Sprendimas *Floridienne ir Berginvest* (C-142/99, Rink., p. I-9567, 28 punktas).

9 — Žr., *inter alia*, 1991 m. balandžio 23 d. Sprendimą *Höfner ir Elser* (C-41/90, Rink., p. I-1979).

10 — Išsamiau apie Bendrijos mokesčių teisės tikslus žr. Berlin, D., *Droit fiscal communautaire*, PUF, Paris, 1988, p. 229 ir kt.

11 — Žr. Kremer, C. & Lebbe, I., *Les organismes de placement collectif en droit luxembourgeois*, Larcier, Bruxelles, 2001.

12 — Plg. generalinis advokatas W. van Gerven išvadoje byloje *Polysar Investments Netherlands* (minėtas 5 išnašoje sprendimas) nurodo panašius į ekonominės veiklos kriterijus požymius, numatytus Šeštosios direktyvos 4 straipsnyje .

13 — Dėl Šeštosios direktyvos 4 straipsnio 2 dalies išnaudojimo sąvokos žr. 1997 m. vasario 6 d. Sprendimą *Harnas & Helm* (C-80/95, Rink., p. I-745).

13. Kad ir kaip būtų, šios išvados nebūtų galima ginčyti remiantis IKKB ir holdingo, kuris pagal Teisingumo Teismo praktiką paprastai nėra PVM apmokestinamasis asmuo, veiklos palyginimu [14]. Paprastai holdingo bendrovė tenkinasi akcijų kitose bendrovėse valdymu ir neieško kitos naudos nei ta, kuri atsiranda paprastai valdant savo investicijas. Atvirkščiai, pagrindinė IKKB funkcija yra investuoti komerciniais tikslais, siekiant gauti pelną. Nesvarbu, kad to paties emitento dalyvavimas kapitale yra norminiais aktais ribojamas, kad būtų užtikrintas protingas rizikos pasidalijimas [15]. Šiuo atžvilgiu pakanka nustatyti, kad IKKB veikia vadovaudamasi tikslu gauti pelną iš investuoto kapitalo, taigi rizika visada yra [16]. Taip pat šiuo atveju nėra svarbu atskirti aktyvų ir pasyvų finansinių priemonių valdymą [17]. Akivaizdu, kad paprastam turto valdymui gali prireikti didelio savininko aktyvumo. IKKB nuo holdingo labiau skiria siekiai, kuriais jie vadovaujasi, ir jiems būdingas elgesys: holdingas paprastai elgiasi kaip savininkas, suinteresuotas tik gauti pajamų iš savo nuosavybės [18], IKKB elgiasi kaip verslininkas, kuris, investuodamas finansų rinkoje, siekia gauti kuo didesnį pelną, atsižvelgdamas į pasirinktą investavimo politiką.

14. Tačiau ar turi būti atskiriama pati save valdanti IKKB nuo savęs nevaldančios IKKB? Pirmuoju atveju IKKB pati užtikrina visokeriopą savo valdymą, o antruoju ji savo valdymą paveda kitai bendrovei. Komisija, remdamasi Teisingumo Teismo holdingo vertinimu šiuo klausimu, rašytinėse pastabose teigia, kad tik pirmosios bendrovės yra apmokestinamos PVM. Ji nurodo, kad kitos bendrovės valdoma IKKB kaip ir holdingas tik turi vertybinius popierius ir nesudaro apmokestinamų sandorių.

15. Per posėdį Komisija nebesirėmė šiuo skirtumu, ji tik priešpriešino specialiųjų investicinių fondų, neturinčių juridinio asmens statuso, ir IKKB, turinčių juridinio asmens statusą, padėtį. Kad ir kaip būtų, jos rašytinėse pastabose atskleistas skirtumas

14 — Priminimui žr. 2001 m. rugsėjo 27 d. Sprendimą *Cibo Participations* (C-16/00, Rink., p. I-6663, 19 punktas). Tiesa, kad tam tikrais atvejais holdingo bendrovė gali atlygintinai teikti savo filialams administracines, finansines, apskaitos ir technines nenuolatines paslaugas. Tačiau konkrečiai šiais išskirtiniais atvejais Teisingumo Teismas nutarė, kad holdingo įsikišimas į savo filialų valdymą, jei atliekamos pagal Šeštosios direktyvos 2 straipsnį PVM apmokestinamos operacijos, gali būti vertinamas kaip ekonominė veikla (minėto 8 išnašoje sprendimo *Floridienne ir Berginvest* 19 punktas).

15 — Komisija iš esmės primena, kad pagal Direktyvos 85/611 25 straipsnį IKKB negali įsigyti daugiau kaip 10% akcijų, nesuteikiančių balsavimo teisės, arba obligacijų iš vieno emitento.

16 — Minėto 8 išnašoje sprendimo *Floridienne ir Berginvest* 28 punktas.

17 — Tokiu atskyrimo kriterijumi remiasi Belgijos Karalystė siekdama nustatyti, kad IKKB, skirtingai nei holdingo bendrovės, yra apmokestinamieji asmenys. Be to, šiuo klausimu pažymėtina, kad Belgijos valstybės pastabos, pateiktos Teisingumo Teisme, skiriasi nuo jos pozicijos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme

18 — Apibūdindamas holdingo veiklą Teisingumo Teismas nustatė, kad „obligacijų turėtojo veikla gali būti apibrėžta kaip investavimo forma, neperžengiantį paprasto turto valdymo formos ribų" (minėto 13 išnašoje sprendimo *Harnas & Helm* 18 punktas).

man neatrodo svarbus. Pagrindinis kriterijus, nustatantis atvejus, kai IKKB turi būti laikoma apmokestinama PMV, yra jos veiklos pobūdis, o ne jos teisinė forma [19]. Be abejo, jos veikla turi būti teisinės struktūros, kurią galima apmokestinti, dalis. Taip yra nagrinėjamos veiklos atveju: kad ir koks būtų vidinis jų organizavimas, visos IKKB turi juridinio asmens statusą [20]. Joms priklauso vertybinių popierių portfelis, kurį tam tikrais atvejais valdo kita bendrovė. Taigi taikant Šeštąją direktyvą jas galima laikyti apmokestinamaisiais asmenimis, kad ir kokią teisinę savo veiklos valdymo formą jos būtų pasirinkusios.

16. Atrodo, kad toks sprendimas atitinka mokesčių sistemos paprastumo ir ekonomiškumo reikalavimą. Jis taip pat atitinka vieną iš Šeštosios direktyvos tikslų — nustatyti bendras taisykles, kad tarp palygintinų ūkio subjektų būtų suderintos konkurencijos sąlygos. Pagaliau santykiai tarp IKKB ir jos valdymo bendrovės jokiu būdu negali būti lyginami su holdingo ir bendrovių, kurių akcijų holdingas turi, santykiais. Iš tikrųjų valdymo bendrovei įgaliojimus perduoda IKKB. Pastaroji lieka atsakinga už kapitalo panaudojimo ir investavimo veiklą. Taigi pagrindinis kriterijus apmokestinimo klausimui išspręsti lieka tai, ar nagrinėjamas asmuo suteikia realią pagalbą vykdant ūkinę veiklą, o ne tai, kaip jis organizuoja savo veiklos valdymą.

17. Todėl į pirmojo klausimo pirmąją dalį reikia atsakyti, kad Šeštosios direktyvos 4 straipsnis turi būti aiškinamas taip: pagal Direktyvą 85/611 įsteigtos IKKB yra PVM apmokestinamieji asmenys. Dar reikia nustatyti, kokius padarinius tai turi jiems suteiktų paslaugų vietai.

B — *IKKB suteiktų paslaugų vieta*

18. Šeštosios direktyvos 9 straipsnyje yra nustatytas principas, kad paslaugų suteikimo vieta yra paslaugų teikėjo nuolatinės įmonės vieta. Tačiau šis principas turi išimčių, viena

19 — Kitame kontekste Teisingumo Teismas paskelbė, kad „fiskalinio neutralumo principas prieštarauja *inter alia* tam, kad ūkio subjektai, atliekantys tuos pačius veiksmus, būtų skirtingai vertinami apmokestinimo PVM požiūriu. Darytina išvada, kad šis principas būtų pažeistas, jei galimybė pasinaudoti atleidimu nuo mokesčio, numatytu sandoriams, kuriuos vykdo 13 straipsnio A skirsnio 1 dalies b ir g punktuose minimos įmonės ir subjektai, priklausytų nuo teisinės formos, kurią apmokestinamasis asmuo pasirinko savo veiklai vykdyti" (1999 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Gregg*, C-216/97, Rink., p. I-4947, 20 punktas). Atitinkamai nagrinėjamo asmens teisinė forma nėra svarbi ir tuo atveju, kai priimamas sprendimas, ar jis yra apmokestinamasis asmuo.

20 — Tai yra pagrindinis kriterijus, pagal kurį IKKB atskiriamos nuo specialiųjų investicinių fondų. Pastarieji yra įsteigti sutarties pagrindu, neturėdami juridinio asmens statuso. Suprantama, kad, nebūdami teisės subjektai, mokesčių atžvilgiu jie tam tikru požiūriu yra „neegzistuojantys". Taigi negalima padaryti kitaip, tik apmokestinti valdymo bendrovę, valdančią nedalijamą portfelį. Bet toks sprendimas tam tikru požiūriu priimamas tik dėl to, kad nėra kitokio sprendimo ir kad yra būtinybė.

kurių yra numatyta 9 straipsnio 2 dalies e punkte: konsultavimo, banko ir finansinių paslaugų, suteiktų apmokestinamiems asmenims, įsisteigusiems Bendrijoje, bet ne toje pačioje šalyje kaip paslaugų teikėjas, suteikimo vieta laikoma ta vieta, kur klientas yra įsteigęs savo verslo vietą.

19. Kadangi yra nustatyta, jog IKKB yra PVM apmokestinamieji asmenys, Šeštosios direktyvos 9 straipsnio 2 dalies e punktas taikytinas joms suteiktoms paslaugoms. Tačiau Belgijos Karalystė prieštarauja šiai išvadai. Rašytinėse pastabose ji teigia, jog reikia skirti tai, kad ši nuostata taikoma tik IKKB suteiktoms konsultavimo, duomenų apdorojimo ir informacijos teikimo paslaugoms, bet kitaip yra su IKKB suteiktomis valdymo paslaugomis, nes jos apima teisę priimti sprendimą.

20. Šiam išskyrimui pagrįsti ji remiasi Teisingumo Teismo praktika, susijusia su sąlygomis, suteikiančiomis teisę pagal Šeštosios direktyvos 13 straipsnio A skirsnį būti atleistam nuo PVM [21]. Tačiau šioje nagrinėjimo stadijoje, kai reikia tik nustatyti paslaugų suteikimo vietą, ši teismo praktika nėra svarbi. Pakanka nustatyti, kad 9 straipsnio 2 dalies e punkto trečioji ir penktoji įtraukos konsultavimo paslaugas apima taip pat kaip ir banko ir finansinius sandorius.

21. Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Šeštosios direktyvos 9 straipsnio 2 dalies e punktas taikomas ir valdymo paslaugoms, nes jos suteikiamos vykdant finansinius sandorius. Jei šios paslaugos buvo suteiktos apmokestinamiesiems asmenims, įsisteigusiems Bendrijoje, bet ne toje pačioje šalyje kaip paslaugų teikėjas, suteikimo vieta turi būti laikoma ta vieta, kur klientas yra įsteigęs savo verslo vietą.

III — Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 6 papunktyje numatyto atleidimo nuo PVM taikymo sritis

22. Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad tam, jog būtų priimtas sprendimas pagrindinėje byloje, užtenka teigiamo atsakymo į pirmąjį klausimą ir dėl to nebelieka antrojo klausimo objekto, bet, mūsų manymu, gali būti naudinga išanalizuoti ir jį.

23. Pagal Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 6 papunktyje nustatytą schemą valstybės narės atleidžia nuo mokes-

21 — 2002 m. kovo 21 d. Sprendimas *Zoological Society* (C-267/00, Rink., p. I-3353).

čio „specialiųjų investicinių fondų, kaip juos apibrėžia valstybės narės, valdymą". Šiuo klausimu nesutariama ir dėl bendro šios nuostatos aiškinimo, ir dėl valdymo sąvokai suteiktinos konkrečios prasmės.

A — *Aiškinimo taisyklės*

24. Pastabas pateikusios šalys sutinka dėl nusistovėjusioje teismų praktikoje nustatytos bendros taisyklės, kad nuostatos dėl atleidimo nuo mokesčio, numatytos Šeštosios direktyvos 13 straipsnyje, turi būti aiškinamos pažodžiui, kai jos nustato nukrypimus nuo principo, pagal kurį PVM turi būti apmokestinama kiekviena apmokestinamojo asmens atlygintinai suteikta paslauga [22].

25. Taip pat atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nutartyje pateiktą informaciją, gali būti naudinga priminti, kad atleidimas nuo mokesčio kaip ir mokesčių mokėtojo sąvoka yra savarankiška Bendrijos teisės sąvoka, kuri turi būti taikoma bendrajame Šeštosios direktyvos nustatytos bendros PMV sistemos kontekste [23]. Tai, kad 13 straipsnio B skirsnio d punkto 6 papunktyje daroma nuoroda į valstybių narių teisę, nereiškia, jog įvairių valstybių įstatymai turi nustatyti atleidimo nuo mokesčio taikymo sritį. Viena vertus, ši nuoroda yra susijusi tik su specialiųjų investicinių fondų apibrėžimu, o ne su jų padėties bendrųjų PVM taisyklių atžvilgiu nustatymu. Kita vertus, taikant Direktyvą 85/611 nuo šiol pati įmonė iš dalies patenka į Bendrijos teisės galiojimo sritį.

26. BBL mano, kad nagrinėjant yra būtina atsižvelgti ir į šios nuostatos *ratio legis*, t. y. valstybių narių bendros politikos priežastis, dėl kurių pateisinamas toks atleidimas nuo mokesčio. Paaiškėjo, kad šios priežastys buvo pateiktos rengiant Šeštosios direktyvos 13 straipsnį. Kalbant apie mūsų nagrinėjamą nuostatą, jos, be abejo, turi bendrą BBL pabrėžtą siekį paskatinti indėlininkus kolektyviai investuoti. Bet šio atleidimo priežastis visų pirma yra praktinė — išvengti, kad sutarties pagrindu įsteigtiems fondams būtų nustatytas mokestis, kurio juridinio asmens statusą turintys investavimo subjektai, patys užtikrinantys savo valdymą, neturėtų būti įpareigoti mokėti, remiantis 13 straipsnio B skirsnio d punkto 5 papunktyje numatytu atleidimu nuo mokesčio. Pagal šią nuostatą nuo PVM yra atleidžiami sandoriai, įskaitant derybas, bet išskyrus saugojimą ir valdymą, susijusius su akcijomis, turto dalimis bendrovėse ar asociacijose, obligacijomis ir kitais vertybiniais popieriais, išskyrus dokumentus, nustatančius nuosavybės teisę į prekes, arba Šeštosios direktyvos 5 straipsnio 3 dalyje nurodytas teises ar vertybinius popierius.

22 — Žr. paskutinį priimtą 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimą *Dornier* (C-45/01, Rink. p. I-12911, 42 punktas).

23 — 1997 m. birželio 5 d. Sprendimas *SDC* (C-2/95, Rink., p. I-3017, 21 punktas).

27. Šiuo klausimu Belgijos vyriausybė teigia, kad tik sutarties pagrindu įsteigtų fondų atleidimas nuo mokesčio, neatleidžiant įstatų pagrindu įsteigtų fondų, perdavusių savo turto valdymą, galėtų daryti įtaką vienodam skirtingų kolektyvinio investavimo subjektų traktavimui. Pastarasis argumentas man atrodo įtikinamas. IKKB pagrįstai galima taikyti specialiesiems investiciniams fondams numatytą schemą, nes jie yra tokioje pat padėtyje. Tačiau iš to negalima daryti tokios išvados, kaip teigė BBL, kad šiems investavimo subjektams suteiktų paslaugų visuma turi būti atleista nuo mokesčio. Šio atleidimo taikymo sričiai apibrėžti dar reikia patikslinti valdymo sąvokos reikšmę nagrinėjamos nuostatos kontekste.

28. Šiai išvadai neprieštarauja tariamas nevienodas kolektyvinio investavimo subjektų traktavimas, dėl kurio, BBL manymu, atleidimas nuo mokesčio gali būti taikomas tik tam tikroms specialiųjų investicinių fondų valdymo paslaugoms. Viena vertus, pati savo valdymą užtikrinanti IKKB, kuri kreiptųsi į trečiąjį asmenį dėl paslaugų, tiesiogiai nesusijusių su jos veiklos valdymu, mokesčių atžvilgiu būtų tokioje pat padėtyje kaip ir specialieji investiciniai fondai. Šiuo atžvilgiu neturi padarinių tai, kad IKKB turi galimybę pati užsitikrinti šias paslaugas, nebūdama apmokestinama PVM, o specialusis investicinis fondas tokios galimybės neturi. Šiuo atveju galimas skirtingas IKKB ir specialiųjų investicinių fondų traktavimas iš esmės yra tik įprasta bendrosios PVM sistemos, pagal kurią apmokestinama tik nepriklausomai vykdoma veikla, taikymo, kai yra dviejų savarankiškų mokesčių mokėtojų santykis, padarinys [24]. Kita vertus, paisant BBL argumentų šiuo klausimu, reikia sutikti, kad labai daug suteiktų paslaugų, daugiau ar mažiau susijusių su specialiųjų investicinių fondų valdymu, galėtų patekti į šio atleidimo nuo mokesčio taikymo sritį. Tai gerokai praplėstų Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio aiškinimą, kuris turi būti pažodinis.

B — *Valdymo sąvoka pagal Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 6 papunktį*

29. Šeštoji direktyva neapibrėžia valdymo sąvokos, taip pat ji neapibrėžia ir 13 straipsnio B skirsnio d punkte nurodytų sandorių objekto. Daugelyje sprendimų Teisingumo Teismas turėjo galimybę patikslinti kai kurių iš jų prasmę. Bet jis dar nė karto nėra pasisakęs dėl 13 straipsnio B skirsnio d punkto 6 papunktyje numatyto atleidimo nuo mokesčio.

30. Kadangi nėra apibrėžimo, BBL siūlo remtis bendrąja prasme, kurią nacionalinė civilinės teisės doktrina suteikia valdymo sąvokai. Nors ir gundantis, šis pasiūlymas

24 — Generalinis advokatas Ruiz-Jarabo Colomer taip pat samprotavo savo išvadoje byloje *SDC* (minėtas 23 išnašoje sprendimas), 54 ir kiti punktai.

nepriimtinas. Primintina, kad Teisingumo Teismas yra aiškiai nutaręs, kad turto valdymui PVM netaikomas. Todėl apibrėžimas, skirtas daugiausia būtent tokio pobūdžio sandoriams, turi būti atmestas. Juo nebūtų galima logiškai pasinaudoti nustatant atleidimo nuo mokesčio taikymo sritį, kai pagal apibrėžimą numatomas išankstinis apmokestinimas. [25].

31. Teisingumo Teisme pateiktose pastabose daugiausia dėmesio yra skirta klausimui, ar valdymas turi būti suprantamas kaip apimantis galimybę priimti sprendimą. Toks yra Komisijos ir Graikijos vyriausybės pasirinktas aiškinimas. Valdymas pagal šią nuostatą atitiktų tik finansinį valdymą siaurąja prasme, kuris apima teisę priimti sprendimą investavimo kapitalo panaudojimo politikos klausimais. Šiam aiškinimui prieštarauja BBL ir Belgijos vyriausybė. Jų manymu, valdymo sąvoka turi būti suprantama plačiai ir ji apima konsultavimo valdymo klausimais sudėtines dalis.

32. Man atrodo, kad klausimas yra neteisingai formuluojamas. Aiškinant šios sąvokos prasmę reikia remtis ne tik struktūros elementais, bet ir nuostatos, kurios kontekste ji pateikiama, tikslu. Siekiant įgyvendinti šį tikslą būtina atleidimui nuo mokesčio nustatyti tokias sąlygas, kad atleidimas nuo mokesčio nepažeistų mokesčio visuotinumo principo ir kartu išlaikytų atleidimo objekto prasmę [26]. Remiantis šiuo požiūriu leidžiama atleisti nuo mokesčio ir sandorių, tiesiogiai susijusių su investicinių fondų valdymo sistema, visumą. Todėl atleidimas nebūtų apribotas vien teise priimti sprendimą. Bet jis negali apimti visų paslaugų, suteiktų kolektyvinio investavimo subjektams, kurių situacija yra tokia pat kaip specialiųjų investicinių fondų.

33. Mano nuomone, nuo mokesčio atleisti sandoriai turi apimti sandorius, glaudžiai susijusius su lėšų panaudojimu, t. y. investavimo, aktyvų pirkimo ir pardavimo politikos apibrėžimu. Jei nuo mokesčio atleisti sandoriai neapsiriboja sprendimo priėmimu, jie turi būti bent jau tiesiogiai susiję su prekyba vertybiniais popieriais. Kad būtų galima taikyti atleidimą nuo mokesčio, reikia nustatyti, ar nagrinėjamas paslaugų teikimas yra iš tikrųjų neatsiejamas nuo sandorių, pagal Šeštąją direktyvą tiesiogiai atleidžiamų nuo mokesčio. Atvirkščiai, paslaugų teikimas, lengvai atskiriamas nuo fondų valdymo tiesiogine prasme, turi būti vertinamas kaip apmokestinamas PVM.

34. Be to, panašiai samprotaudamas Teisingumo Teismas, nagrinėdamas Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 3–

25 — Šiuo klausimu žr. generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomer išvadą byloje *SDC* (minėtas 23 išnašoje sprendimas), 57 punktas.

26 — Dėl būtinybės nustatyti labai plačią PVM taikymo sritį žr. 1990 m. gruodžio 4 d. Sprendimą *Van Tiem* (C-186/89, Rink., p. I-4363, 17 punktas).

5 papunkčiuose numatytus atleidimus nuo mokesčio, nubrėžė skirtumą tarp neapmokestinamųjų sandorių ir paprastų materialių, administracinių arba techninių paslaugų teikimo, kuris nėra nei būdingas, nei esminis neapmokestinamoms operacijoms [27]. Man atrodo, toks pat nagrinėjimas *mutatis mutandis* taikytinas Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 6 papunktyje numatyto atleidimo nuo mokesčio taikymo sričiai.

35. Iš tokio nagrinėjimo darytina išvada, kad, norint apibrėžti atleidimo nuo mokesčio, numatyto 13 straipsnio B skirsnio d punkto 6 papunktyje, taikymo sritį, reikia iškelti klausimą, ar nagrinėjamas paslaugų teikimas yra tiesiogiai susijęs su finansine fondo padėtimi, darydamas esminę įtaką finansinės rizikos vertinimui arba sprendimų dėl investavimo ir kapitalo panaudojimo priėmimui [28].

36. Šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktoje informacijoje apie IKKB suteiktas paslaugas neleidžia daryti išvados, kad kalbama apie sandorius, neatsiejamus nuo pastarųjų valdymo [29]. Reikalui esant prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės priimti sprendimą dėl suteiktų paslaugų tikrojo pobūdžio.

37. Tačiau BBL pateikia dar du pažodinius argumentus, kurie, jo manymu, gali pakeisti šį nagrinėjimą. Pirmasis, pateiktas per posėdį, yra susijęs su Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 5 papunktyje pateiktos valdymo sąvokos ir valdymo sąvokos pagal 6 papunktį sugretinimu. 13 straipsnio B skirsnio d punkto 5 papunktyje nustatyta, kad „valstybės narės atleidžia nuo mokesčio sandorius, įskaitant derybas, *bet išskyrus valdymą ir saugojimą*, susijusius su akcijomis, turto dalimis bendrovėse ar asociacijose, įmonių obligacijomis ir kitais vertybiniais popieriais, išskyrus dokumentus, nustatančius nuosavybės teisę į prekes, 5 straipsnio 3 dalyje nurodytas teises ar vertybinius popierius“ [30]. Atleidimas nuo mokesčio pagal 6 papunktį yra tiesiogiai susijęs su 5 papunktyje numatyta išimtimi. Taigi reikia valdymo sąvoką pagal 6 papunktį suvokti plačiai, kad būtų atitinkama apmokestinimo išlyga pagal 5 papunktį. Primintina, kad remiantis Teisingumo Teismo praktika valdymas pagal 5 papunktį yra paprastas materialinio, techninio arba administracinio pobūdžio paslaugų teikimas, nesukeliantis teisinių arba finansinių padarinių [31].

38. Šis argumentas reiškia, kad abiejų Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto sąvokų turinys yra tapatus. Panašaus tapatumo nėra. Šios nuostatos 5 pa-

27 — Minėtas 23 išnašoje sprendimas *SDC*, ir 2001 m. gruodžio 13 d. Sprendimas *CSC Financial Services* (C-235/00, Rink., p. I-10237).

28 — Pažymėtina, kad kitame kontekste pasisakydamas dėl „įmonių valdymo“, numatyto EB 43 straipsnio antrojoje pastraipoje, Teisingumo Teismas nutarė, kad kalbama apie dalyvavimą bendrovėje, suteikiančioje savo akcijų turėtojui galimybę daryti „tam tikrą įtaką bendrovės sprendimams, leidžiančią apibrėžti jos veiklą“ (2000 m. balandžio 13 d. Sprendimo *Baars*, C-251/98, Rink., p. I-2787, 22 punktas).

29 — Kalbama apie informacijos teikimą, pagalbą valdant turtą, bet neperžengiant IKKB nusistatytos politikos ribų, materialinę pagalbą vertybinių popierių įgijimui, pasirašymui ir perleidimui.

30 — Išskirta mano.

31 — Mineto 27 išnašoje sprendimo *CSC Financial Services* 28 punktas.

punktyje teisės aktų leidėjo pasirinkta valdymo sąvoka yra susiaurinta pradinė Komisijos pasiūlyta formuluotė, kuri apėmė sandorių, susijusių su reikalavimo teise, akcijomis, obligacijomis ir kitais vertybiniais popieriais, visumą [32]. Įvedant šią sąvoką buvo siekiama, kad atleidimas nuo mokesčio nebūtų taikomas materialioms, techninėms arba administracinėms pagalbos ir vykdymo užduotims, tiesiogiai nesusijusioms su vertybinių popierių prekybos sandoriais. Atvirkščiai, valdymas pagal 6 papunktį yra pozityvi nuostata, tiesiogiai skirta vertybinių popierių fondui suteiktų akcininkų portfelio valdymo veiklai. Šiuo požiūriu valdymas yra viena iš dviejų sudedamųjų specialiojo investicinio fondo dalių, be depozitarijui patikėtų fondo aktyvų saugojimo. Taigi šios sąvokos negalima išplėsti taip, kad ji apimtų valdytojui suteiktas paslaugas, kurios nėra tiesiogiai susijusios su lėšų naudojimu.

39. Antrasis BBL argumentas grindžiamas tuo, kad investicinių fondų valdymo bendrovių veikla neseniai buvo išplėsta taikant Direktyvą 2001/107. Tai yra pagrindinis iš jo raštu pateiktų argumentų [33]. Tiesa, Direktyva 2001/107 patikslina ir išplečia kolektyvinio investavimo subjektų valdymo bendrovių veiklą, *inter alia* konsultavimo investavimo klausimais funkcijas [34]. Tačiau man atrodo, kad šis išplėtimas visai neturi mechaninės įtakos minėtos veiklos patekimui į valdymo sąvoką pagal Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 6 papunktį. Viena vertus, šių dviejų tekstų objektas yra skirtingas ir niekas netrukdo valdymo sąvokos kiekvienu atveju vertinti skirtingai. Tačiau, kita vertus, reikia priminti, kad ši konsultavimo veikla pačioje Direktyvoje 2001/107 yra suvokiama tik kaip „nepagrindinės paslaugos" šalia pagrindinės fondų valdymo veiklos [35]. PVM sistemos kontekste visiškai įmanoma jas vertinti kaip „nepagrindinius sandorius". Pagal Teisingumo Teismo praktiką taip yra vertinamos paslaugos, kurios nėra apmokestinamos veiklos „tiesioginis, nuolatinis ir būtinas tęsinys" [36]. Tokia veikla turi būti laikoma atskirais sandoriais, turinčiais savo rezultatų, kuriuos atitinkamai suvokia tretieji asmenys Taigi jų nebūtų galima sutapatinti su fondo valdymu siekiant atleidimo nuo PVM.

32 — Žr. Rezoliuciją dėl Europos Parlamento nuomonės dėl Europos Bendrijos Komisijos pasiūlymo Tarybai dėl Šeštosios direktyvos dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo — Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas (OL C 40, 1974, p. 34).

33 — Tiesą pasakius, BBL šiuo klausimu taip pat remiasi 1993 m. gegužės 10 d. Tarybos direktyva 93/22/EEB dėl investicinių paslaugų vertybinių popierių srityje (OL L 141, p. 27). Tačiau akivaizdu, kad šios Direktyvos 2 straipsnio 2 dalies h punktas netaikomas kolektyvinio investavimo subjektams, taip pat šių subjektų depozitarijams ir valdytojams.

34 — Direktyvos 85/611, iš dalies pakeistos Direktyva 2001/107, 5 straipsnyje yra nustatyta, kad, „patikėjimo fondų (specialiųjų investicinių fondų) ir investicinių bendrovių valdymo veikla pagal šią Direktyvą apima funkcijas, nurodytas II priede, kuris nėra išsamus". Šios Direktyvos II priedas yra skirtas portfelio valdymo, administravimo ir prekiavimo juo funkcijoms. 5 straipsnio 3 dalyje, kaip 2 dalies išimtis, nustatyta, kad, be patikėjimo fondų (specialiųjų investicinių fondų) ir investicinių bendrovių valdymo, valstybės narės gali leisti valdymo įmonėms teikti investicijų portfelio individualizuoto valdymo paslaugas ir kaip nepagrindines paslaugas teikti investicinius patarimus bei kolektyvinio investavimo subjektų investicinių vienetų saugojimo ir administravimo paslaugas.

35 — Direktyvos 85/611, iš dalies pakeistos Direktyva 2001/107, 5 straipsnio 3 dalies b punktas.

36 — Žr. analogišką 1996 m. liepos 11 d. Sprendimą *Régie dauphinoise* (C-306/94, Rink., p. I-3695, 18 punktas).

40. Baigdamas šį nagrinėjimą manau, kad Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio d punkto 6 papunkčio žodis „valdymas" yra skirtas ne tik valdymo paslaugoms, apimančioms teisę priimti sprendimą, bet ir sandoriams, kurie gali turėti tiesioginių padarinių specialiųjų investicinių fondų ir analogiškų subjektų finansinei padėčiai, darydami esminę įtaką sprendimų dėl investavimo ir kapitalo panaudojimo priėmimui.

IV — Išvada

41. Atsižvelgiant į išdėstytus samprotavimus, Teisingumo Teismui siūlytina į *Tribunal de première instance de Bruxelles* pateiktus klausimus atsakyti taip:

„1. 1977 m. gegužės 17 d. Tarybos direktyvos 77/388/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas 4 straipsnis turi būti aiškinamas taip: investicinės kintamojo kapitalo bendrovės, įsteigtos pagal 1985 m. gruodžio 20 d. Tarybos direktyvą 85/611/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kolektyvinio investavimo į perleidžiamus vertybinius popierius subjektais (KIPVPS), derinimo yra pridėtinės vertės mokesčiu apmokestinami asmenys, todėl turi būti laikoma, kad joms suteiktos paslaugos, numatytos Šeštosios direktyvos 77/388 9 straipsnio 2 dalies e punkte, buvo suteiktos toje vietoje, kur šios bendrovės yra įsteigusios savo verslą.

2. Atsižvelgiant į pirmojo klausimo atsakymą, į antrąjį klausimą atsakyti nereikia."